

A hatalom reprezentációi, hatalmi diskurzusok. A hatalom megjelenítési formái a tudományokban és művészetekben

Országos Széchényi Könyvtár
Tudományos Ülésszak
2015. november 25-26.

Szakmai beszámoló

Az Országos Széchényi Könyvtár a Nemzeti Kulturális Alap támogatásának köszönhetően 2015-ben novemberében sikeresen rendezte meg ez évi Tudományos Ülésszakát. A konferencia a Magyar Tudomány Ünnepehez kapcsolódott, 2015. november 25–26-án került megrendezésre. Az utóbbi évek Tudományos Ülésszakaihoz hasonlóan, azok sikerei és pozitív tapasztalatai alapján ebben az évben is tematikus keretet kapott, amely az Intézmény kutatóit új szempontok, nézőpontok érvényesítésére sarkallta. A hatalom mint téma jelentőségét és a kollégák élénk érdeklődését mutatja, hogy a konferencia a szokásos egy nappal ellentétben ez alkalommal két napban került megrendezésre.

A konferencia szakmai szempontból és az érdeklődők számát tekintve is sikeres volt.

A hatalom fogalmának és reprezentációjának középpontba állítása lehetőséget biztosított arra, hogy az OSZK kutatói számos irányból megközelíthessék a témát. Már az előadások napján kiválóan megmutatkozott, hogy a kutatók számára a tematikus konferencia új szempontokat, vizsgálati és értelmezési módokat vetett fel saját kutatási témájuk, tudományáguk, korszakuk területén, ugyanakkor a közös téma párbeszédet nyitott a különböző tudományágak, művészeti területek, korszakok szakemberei és jelenségei között.

Az első napot Kecskeméti Gábor (MTA BTK ITI), irodalomtörténész hatalom és értelmiség kora újkori perspektíváiról szóló plenáris előadása nyitotta meg, ez az átfogó téma megteremtette az első nap kontextusát, amelyhez az előadások két szekcióban csatlakoztak. A délelőtti folyamán az **(Ön)megvalósítás és (ön)reprezentáció** című egységben egyetemes és magyar vonatkozású előadásokat hallhattunk, amelyek az uralkodói, a főúri vagy az egyházi hatalom reprezentációs és műfaji formáit vizsgálták többségükben a koraújkor időszakában.

A délutáni szekciót az **Elnyomás és ellenállás, politika és ellenzék a 19. században** szűkebb kontextusát Takáts József (PTE) irodalomtörténész *A Buda halála politikája* című előadása vezette fel. Az Arany-mű témájának köszönhetően az előadás nemcsak a szerző korszakának hatalmi jelenségeit érintette, hanem a magyar történelem egészére kitekintést nyújthatott. A szekció további előadásai a 19. századi magyar történelem és politika hatalmi működésének egy-egy szeletét fejtették ki más-más tudományterületen vagy művészeti ághoz kapcsolódva, valódi interdiszciplináris közeget teremtve.

A konferencia második napján a 20. század történelme, művészete állt a középpontban. Köszönhető ez elsősorban az 56-os intézet önálló szakmai paneljének, akiknek tudományos expozéi többségében az 1945-1989 közötti időszakot tárgyalták a **Hatalom és társadalom: diskurzusai a 20. század második felében Magyarországon** című szekció idejében. A szakmai tanácskozást Standeisky Éva, történész *A hatalom kapuja. Értelmiségiek közszerepben* című plenáris előadása nyitotta meg,

A zárószekció **A hatalom (le)nyomatai** címmel több területre is betekintést engedett. Az előadások egy nagyobb szelete az irodalomtudomány témakörében a hatalom ábrázolásának, szépirodalmi megjeleníthetőségének vagy egyes szerzők korabeli hatalomhoz való viszonyát vizsgálta. Emellett helyet kaptak könyvtörténeti (possessorok, ex librisek), fotótörténeti és táncművészeti témákat bemutató előadások is.

A konferenciát Földesi Ferenc multimediális, nézhető és hallgatható előadása zárta, aki egy bécsi hanginstalláció bemutatására és értelmezésére vállalkozott (*A háború reprezentációja. Susan Philipsz: War Damaged Musical Instruments (Pair)*).

A tudományos konferencia írásos, szerkesztett anyaga reményeink szerint a *Bibliotheca scientiae & artis* sorozat 8. tagjaként fog megjelenni Bíró Csilla és Visy Beatrix szerkesztésében.

A szakmailag színvonalas ülészak sikeresen és eredményesen teljesítette a kitűzött célt, ami már az előadások önkéntelen párbeszédében, a diskurzusok alakulásában és a szekcióközi élénk vitákban, hozzászólásokban is megmutatkozott. A konferenciának egy olyan témát sikerült középpontba állítania, amely a különböző korszakokkal, tudományterülettel vagy művészeti ággal foglalkozó kutatókat egyaránt megmozgatta, s amely ezeken a területeken fontos és szakmailag érvényes eredményekkel gazdagítja az Országos Széchényi Könyvtár kutatóinak tudományos életét.

Bíró Csilla, Visy Beatrix
a konferencia szervezői

Budapest, 2016. január 13.

Az alábbiakban bemutatásra kerülnek:

- a technikai adatok
- a konferencia programja
- az előadások absztraktjai
- az tudományos ülészak propagandaanyaga

Technikai adatok

Helyszín: Országos Széchényi Könyvtár, Budavári Palota, F épület, VI. emelet, Díszterem

Időpont: 2015. november 25-26., szerda-csütörtök

Résztevők: Felkért, külsős előadók (3 fő), az intézmény kutatói, munkatársai (25 fő), 4 szekcióvezető

Látogatók: Kb. 150 fő vendég/hallgató

További közreműködők: OSZK, Kulturális Kapcsolatok Osztálya, Webtartalom Koordinációs Osztály, Digitalizáló Osztály, Tudományos Titkárság, Működés Fenntartási Osztály, Infrastruktúra Szolgáltatások Osztály, Vincze Judit grafikus.

A konferencia részletes programja

2015. november 25. szerda

11.00 – Boka László tudományos igazgató köszöntője

I. szekció: **(Ön)megvalósítás, (ön)reprezentáció** (elnök: Bíró Csilla)

11.10-11.40 – plenáris előadás – Kecskeméti Gábor (MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Irodalomtudományi Intézet): *Hatalom és értelmiség: kora újkori perspektívák*

11.40-12.00 – Zsupán Edina: *Naldo Naldi De laudibus Augustae Bibliothecae című művének új műfaji megközelítése, forrásai*

12.00-12.20 – Tamási Balázs: *Uralkodók és Velence szolgálatában: Don Jichak Abravanel politikai pályája és állameszméje*

12.20-13.40 hozzászólások, ebédszünet

13.40-14.00 – Bíró Csilla: *Esterházy Pál nádorrá választása és Magyarország rendjeinek „érzelmei”*

14.00-14.20 – Hende Fanni: *Az uralkodó-bevonuláson elhangzott köszöntőbeszéddek mint politikai reprezentáció*

14.20-14.40 – Garadnai Erika: *A hitvita mint a főúri reprezentáció eszköze a 17. században*

14.40-15.00 hozzászólások, kávészünet

II. szekció: **Elnyomás és ellenállás, politika és ellenzék a 19. században** (elnök: Boka László)

15.00-15.30 – plenáris előadás – Takáts József (Pécsi Tudományegyetem, Klasszikus Irodalomtörténeti és Összehasonlító Irodalomtudományi Tanszék): *A Buda halála politikája*

15.30-15.50 – Elbe István: *Hazafi és/vagy hazaáruló. Egy sajtóper története a Kossuth-irattár tükrében*

15.50-16.10 – Rajnai Edit: *„Theaterordnung”. A színháztudomány lehetőségei az 1850-es években*

16.10-16.30 – Illyés Boglárka: *Francia opera és magyar önreprezentáció. Massenet Heródiásának budapesti díszelőadása az 1885-ös Országos Kiállítás kontextusában*

16.30-16.50 – Vesztróczy Zsolt: *Kritikus vagy mameluk? (A dualista kormányzat és a parlament működése Mikszáth Kálmán írásai alapján, 1881-1910)*

16.50 hozzászólások

November 26. csütörtök

III. szekció: *Hatalom és társadalom: diskurzusaik a 20. század második felében Magyarországon* (elnök: Rainer M. János)

9.30-10.00 – plenáris előadás – Standeisky Éva (történész, az MTA doktora, címzetes egyetemi tanár): *A hatalom kapui. Értelmiségek közszerepben*

10.00-10.20 – Szegő Iván Miklós: *Az elit és a hatalom viszonya. Történelmi, filozófiai és társadalomtudományi megközelítések.*

10.20-10.40 – Ungváry Krisztián: *Hatalom, manipuláció és a magyarországi németek elűzése 1946-ban*

10.40-11.00 – Rainer M. János: *Önéletrajzi reprezentáció és hatalmi diskurzus – „századosok” és önéletrajzaik*

11.00-11.20 hozzászólások, kávészünet

11.20-11.40 – Somlai Katalin: *Go West! A nyugati ösztöndíj-politika diskurzusai az 1960-as – 1970-es évek Magyarországon*

11.40-12.00 – Lénárt András: *Az egyesített zsidó hitközség és a hatalom 1956 után*

12.00-12.20 – Eörsi László: *A művészet, mint a hatalom kritikája. A kaposvári Marat/Sade és a kultúrpolitika*

12.20-12.40 – Tabajdi Gábor: *A hatalom megjelenése a kereszténydemokrata hagyományban (1945-1989)*

12.40-14.00 hozzászólások, ebédszünet

IV. szekció: *A hatalom (le)nyomatai* (elnök: Visy Beatrix)

14.00-14.20 – Golub Xénia: *Szláv antikváink és szerb possessoraik*

14.20-14.40 – Vasné Tóth Kornélia: *Világi és egyházi reprezentáció, hatalmi szimbolika az ex libriseken*

14.40-15.00 – Csillag Katalin: *Hatalom és fotográfia*

15.00-15.20 – Patonai Anikó Ágnes: *Hattyúk és a hatalom*

15.20-15.30 hozzászólások, szünet

15.30-15.50 – Kötél Emőke: *Örkény és a mindenkori hatalom – a kezdeti novelláktól az egypercesekig*

15.50-16.10 – Rózsafalvi Zsuzsanna: *Individuum – kollektívum – hatalom. Cseres Tibor: Őseink kertje, Erdély*

16.10-16.30 – Visy Beatrix: *A hatalom pozíciója és ábrázolása a kortárs magyar irodalom szegénység-narratíváiban*

16.30-16.50 – Mann Jolán: *A hatalom árnyékában* – Sinkó Ervin életművének irodalomtörténeti helye

16.50-17.00 – hozzászólások, kávészünet

17.00-tól – Földesi Ferenc: *A háború reprezentációja. Susan Philipsz: War Damaged Musical Instruments (Pair). (Egy hanginstalláció Bécsből)*

17.30 zárszó

A tudományos ülésszak absztraktjai betűrendben

Bíró Csilla: Esterházy Pál nádorrá választása és Magyarország rendjeinek „érzelmei”

Csete István jezsuita hitszónok (1648–1718) két dicsőítő művet is alkotott Esterházy Pál nádor tiszteletére. A két Nagyszombatban megjelent latin nyelvű nyomtatvány – az *Affectus universorum Statuum et Ordinum Regni Hungariae* (RMK II. 1488) és a *Duodecim Stephani Heroes Ungariae* (RMK II. 1490) – a panegyricus műfajának sajátos, kreatív formái. Míg az utóbbiról az MTA–PPKE Barokk Irodalom és Lelkiség Kutatócsoport 2015-ös konferenciáján tartottam előadást, az *Affectus universorum Statuum* nagyrészt ismeretlen a kutatás számára. A dicsőítő versfüzérben Magyarország rendjei, a prelátusok, a főurak, a köznemesek és a szabad királyi városok polgársága fejezi ki hódolatát az új nádor előtt, dicsőítő ódákkal kibővítve. Ehhez kapcsolódnak a katonák, a köznép és a nagyszombati egyetem laudációi. A kötet tartalmi és stilisztikai jellegzetességeinek (a szövegek elrendezése, az összefüggő, előre megtervezett kompozíció, az úgynevezett lapidáris stílus, az antik reminiscenciák, a dicsőített személy címerének egy-egy elemére épített metafora) bemutatásán túl vizsgálni szeretném, hogy a kötet mennyire illeszkedik a nagyszombati jezsuita könyvnyomtatás arculatához, illetve a korabeli jogi források mennyire tükröződnek az egyes rendekhez kapcsolódó részletekben.

Csillag Katalin: Hatalom és fotográfia. A 'látható' színe és fonákja

A hatalom a társadalmi/politikai élet egyik legfontosabb kategóriája. A leendő, gyakorló, mi több: bukott birtokosainak személye, viselkedése, megnyilvánulásai, s a hatalom reprezentációja, gyakorlatának következményei a mindennapos életben a fényképeken is jól megragadhatók. Ennek színtere elsősorban a portré (a szűkebb értelemben vett fejábrázolástól az egész alakos megjelenítésig), és az események, történések ábrázolását célzó riportkép, illetőleg riport képsor, vagy fotóesszé. *Brady fényképének is köszönhetem, hogy elnök lettem* – mondta egykor Abraham Lincoln, s valóban, testi adottságai folytán az akkori amerikai eszmények szerint nem ideális jelölt a fotográfus ügyes nézőpontválasztásának köszönhetően előnyös módon mutatott a széles körben közzétett, őt népszerűsítő fényképen. A hatalomhoz vezető úton tehát a fotográfia már a 19. században is fontos szerepet játszott.

Az Országos Széchényi Könyvtár állományában lévő fényképek – filmen, papírfórmátumban, illetőleg nyomtatott változatban – gazdag kínálatot nyújtanak a fentiek érzékletes bemutatásához. Az előadás – a rendelkezésre álló rövid időkeretben – néhány fénykép kíséretében e téma vázlatos reprezentálására ad lehetőséget, jelezve, hogy a további

elmélyültebb kutatásokhoz ezen a területen is bőven van forrásanyag. Kettős szerepkörben találkozunk a fényképezéssel: egyfelől a hatalmat támogató fotográfiával, másfelől a hatalmat, a fennálló rendet kritizáló fotográfiával, ez utóbbit a hatalom csak igen ritkán tolerálja.

Jelen előadás elsősorban a két világháború közötti korszak magyar és német sajtófotóiból készített válogatásra épül.

Elbe István: *Hazafi és/vagy hazaáruló. Egy sajtóper története a Kossuth-irattár tükrében*

A Makk-féle összeesküvés leleplezését és vezetőinek kivégzését követően Erdély-szerte közzszájon forgott, hogy az ügy fő árulója Biró Mihály kisgörgényi földbirtokos volt. Orbán Balázs a *Székelyföld leírásában* megemlékezett az összeesküvéstről, nevéen nevezve az árulót is. Biró Mihály, ügyvédje tanácsára sajtóper indított Orbán Balázs ellen. A pert a felperes elvesztette. Az ügyvéd, Füzesséry Géza perújrafelvételt kért, az előző eljárásban az alperes által felhozott bizonyítékok semmissé nyilvánításával. Levélben kérte még Kossuthot is, hogy álljon az ügy mellé, majd Kossuth válaszát felhasználva, a sajtónyilvánosságon keresztül próbálta Biró Mihály mellé állítani a közvéleményt. Fáradozása részben sikerrel járt, Orbán Balázs a második pert elvesztette, és komoly kártérítést kellett fizetnie a felperesnek. A korabeli sajtó a pert élénk figyelemmel kísérte, a végkifejlet pedig erősen felháborította az Orbán Balázs igazában hívőket. A kolozsvári Magyar Polgár és a budapesti Ellenőr gyűjtést szervezett az olvasók körében a kártérítés és a perköltség fedezetésére. Orbán Balázs a neki felajánlott összeg többletét az összeesküvés vezetőinek kivégzési helyszínén felállítani tervezett Vértanúk emlékművének pénzalapjába helyezte. Kétségtelen, hogy a per során az Orbán által felsorakoztatott bizonyítékok csak közvetett módon igazolták Biró árulását. Ezek többsége az összeesküvésben való részvétel miatt börtönbüntetésre ítélt korábbi társak vallomása volt. Az igazi bizonyítékok, az összeesküvés leleplezésének osztrák titkosszolgálati anyagai csak a monarchia felbomlását követően váltak kutathatóvá. Jelen tanulmány, a művelődéstörténet szintjén maradva, a Kossuth-irattárban fellelhető Orbán Balázs és Füzesséry Géza levelek segítségével kísérletet tesz a sajtóper hátterének megvilágítására.

Eörsi László: *A művészet, mint a hatalom kritikája. A kaposvári Marat/Sade és a kultúrpolitika*

A Kádár-rendszer idején a kaposvári Csiky Gergely Színház bizonyult a legnagyobb hatású magyar színháznak. A magas esztétikai színvonal mellett a kitüntetett figyelemnek tudható be az is, hogy jónéhány produkció 1977-től feszegetni kezdte az aczéli *tűrt* kategória kereteit. A legveszélyesebb (egyben a legsikeresebb) produkciónak ebben az időszakban a Peter Weiss *Marat/Sade* (rendezte: Ács János) drámája bizonyult. A legprovokatívabb eleme a Corvin köz fotója volt, amely előtt a Kikiáltó utcakövel a kezében zokogott. Az előadás ügye a PB elé került, Köpeczi Béla miniszter a nyilvánosság előtt bírálta meg keményen a darabot. Mi több, Kádár János is hallatta szavát, igaz, ő nem nyilvánosan. Ám mindeközben a produkció átütő nemzetközi sikereket aratott, és a kaposvári lokálpatrióta pártvezetés kiállt a színház mellett. Végül nem tiltották be a darabot.

Garadnai Erika: *A hitvita mint a főúri reprezentáció eszköze a 17. században*

A 17. századi protestáns-katolikus hitviták egyik első, a későbbi polémiákat is meghatározó, azokat tematizáló munkáját, az ún. „romlás könyvet” Magyar István a korszak egyik leghatalmasabb protestáns urának, a „fekete bégnek”, Nádasdy Ferencnek ajánlotta. A Nádasdy család későbbi katolizálásában ugyancsak fontos szerepe volt a hitvitának, s a század második felében a katolikus térítés egyik legnagyobb mecénásának számító Nádasdy Ferenc országbíró maga is közreműködött a sárospataki hitvitában, amely I. Rákóczi Ferenc katolikus hitre térésének egyik fontos állomása volt. A Rákócziak székhelyének számító Sárospatakon

és ezzel együtt az egész felső-magyarországi régióban 1663-ban indulhatott meg immáron földesúri támogatással a jezsuiták által vezetett katolikus térítés. Ennek lényeges dokumentuma volt a Sámbar Mátyás által kiadott *Három üdvösséges kérdés* című teológiai traktátus, melyet a jezsuita szerző e térítés mecénásának, Nádasdy Ferenc országbírónak ajánlott.

Előadásomban a Nádasdy család felekezetváltásának és mecénatúrájának tükrében szeretném röviden bemutatni azt a folyamatot, hogy miként változott meg a hitvita műfajának reprezentációs szerepe a 17. században. E folyamat „végpontjának” illetve tetőpontjának tekinthető Sámbar *Három üdvösséges kérdése*, mely vallási és politikai hatalmi reprezentációs célokat szolgált. A nyomtatvány 18. századi kiadástörténetének rövid vázlatából az is kitűnik, hogy egy-egy kiadvány a változó irodalmi, felekezeti és politikai térben milyen „funkcióváltáson” mehetett keresztül, s milyen új hatalmi célokat szolgálhatott.

Golub Xénia: *Szláv antikváink és szerb possessoraik*

A dolgozat a szerb egyháziak révén a 17–18. században hazánk területére került szláv antikvák provenienciájával és possessoraival, magyarországi sorsával foglalkozik. Elsősorban a könyvek kézírásos bejegyzéseiből kiindulva igyekszik adalékokkal szolgálni a magyarországi szerb közösségek kultúrtörténetéhez. A kutatás a Budai Szerb Egyházmegye (a pomázi szerb egyházközség és a szentendrei egyházmegyei könyvtár) néhány, eddig feldolgozatlan szláv antikvájából indult ki. Ezt egészítette ki azoknak a kézírásos bejegyzéseknek az alaposabb vizsgálata is, melyek az Országos Széchényi Könyvtár Bor Kálmán által feldolgozott szláv antikváiban találhatóak és a magyarországi szerbekre vonatkoznak. A hazai emlékek és bejegyzéseik értelmezéséhez fontos kontextust jelentenek a 19–20. század folyamán Magyarországról Szerbiába (főleg Vitkovics Gábor «tudományos» gyűjtőtevékenysége révén) visszakerült régi könyvek és marginálisaik is.

A korai délszláv, cirill betűs könyvnyomtatás emlékei zömükben azokkal az ortodox szerzetesekkel érkeztek Magyarországra, akik a török elől menekültek Szerbia középkori területéről a Habsburg Birodalomba. Az első teljes nyomtatott cirill betűs Szentírás, a keleti szláv osztrogi Biblia (1581) szerb vonatkozású hazai példányai az 1630-1640-es években a legmagasabb rangú szerb egyházi és világi méltóságok ajándékképpen kerültek a magyarországi szerb egyházközségek tulajdonába. Efféle reprezentációs értéküket a 16. századi szláv nyomtatványok a 18. század második felére veszítették el, s csak a 19. század utolsó harmadában nyerték vissza, amikor azonban a régi könyv már mint a tudományostörténeti érdeklődés tárgya kapott szerepet a világi és egyházi reprezentációban.

Hende Fanni: *Az uralkodó-bevonuláson elhangzott köszöntőbeszédek mint politikai reprezentáció*

III. Károly uralkodása alatt háromszor tartott magyar országgyűlést: 1712–1715, 1722–1723 és 1728–1729. 1712-ben a Rákóczi-szabadságharcot lezáró szatmári béke becikkelyezésére és magyar királlyá koronázására ült össze a diéta, 1722-ben a leányági örökösödést biztosító *Pragmatica Sanctio* magyarországi elfogadására és új nádor megválasztására hívta össze a magyar rendeket. E két alkalommal személyesen jelent meg Pozsonyban, de az 1728. évi országgyűlésre királyi biztosokat küldött maga helyett. Az uralkodó a Magyar Királyságba és Pozsonyba ünnepélyesen, meghatározott ceremónia szerint vonult be, amelynek részét képezték az ünnepi beszédek.

Előadásomban bemutatom, hogy a III. Károly fogadásain elhangzott üdvözlőbeszédek miként tükrözték a fent vázolt politikai helyzetet, illetve a rendek politikai céljait. Az elemzésre kerülő orációk többek között az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattárában őrzött országgyűlési naplókban maradtak fenn.

Illyés Boglárka: *Francia opera és magyar önreprézntáció. Massenet Heródiásának budapesti díszelőadása az 1885-ös Országos Kiállítás kontextusában*

Kiemelkedő esemény volt az alig egy éves budapesti Operaház történetében az 1885. augusztus 11-i díszelőadás, amelyen Massenet és Delibes francia zeneszerzők maguk vezényelték műveiket. Az Országos Általános Kiállítás megtekintésére érkezett francia delegáció tiszteletére rendezett operaházi est egyetlen vokális – vagyis a politikai reprezentációra leginkább alkalmas – műsorszámaként színre került Massenet színpompás *Heródiás* operájának részlete. A Sugár úti palotában tartott ünnepi előadást bizvást tekinthetjük a nemzeti önreprézntáció egyik eszközének a Városligetben megrendezett fő attrakcióhoz hasonlóan, habár a Salome és Keresztelő Szent János történetét elbeszélő francia opera hatalomábrázolása különféle interpretációkra adhatott lehetőséget. A francia küldöttség kitörően lelkes fogadtatásának eseményeiről született korabeli francia beszámolókat megvizsgálva, összevetve a magyar forrásokkal arra a következtetésre juthatunk, hogy a nagyszabású ünnepségsorozat és a spontán franciabarát megnyilvánulások által is elkápráztatott francia vendégek tévesen ítélték meg a magyar kormányzat szándékát és lehetőségeit: potenciális politikai szövetségest véltek látni az országban, jóllehet magyar részről csupán hazánk nyugat-európai megismertetése, illetve a magyar–francia barátság elmélyítése volt és lehetett a cél.

Körösi Zsuzsanna: *Hatalom, diktatúra, cenzúra az 1970-es – 1980-as évek Magyarorszáján (Miért is legyen szamizdat?)*

Az előadás az Oral History Archívumnak a magyarországi demokratikus ellenzék aktivistáival készült életút interjúinak tartalomelemzésén alapul. A *szamizdat* magyarországi világra jötte a fő kérdése. Elsősorban arra összpontosít, hogy ezek az emberek miért érezték szükségesnek a második nyilvánosság rendszeres formáinak létrehozását, illetve az abban való részvételt.

Kötél Emőke: *Örkény és a mindenkori hatalom – a kezdeti novelláktól az egypercesekig*

Az előadás Örkény és Révay konfliktusából kiindulva boncolgatja a szocialista realizmus ismérveit, kritériumait, elvárásait, valamint a kor szerzőinek mindezekre adott válaszát, kritikáit; érintve 1956-ot, valamint az azt követő időszakot, egészen a 70-es évek végéig. Bemutatom továbbá a hatalom megjelenési formáit az Örkény novellákban; illetve a novellák képezte világot, mint a hatalom megjelenési formáinak kritikáját.

Lénárt András: *Az egyesített zsidó hitközség és a hatalom 1956 után*

1945 majd 1956 után is sok zsidó hagyta el Magyarországot. A hatvanas évekre az ortodoxia nagyon meggyengült, alig maradtak követői. A hatalom az egyesített zsidó hitközség (MIOK) létrehozásakor a neológ irányzatra alapozta befolyását, és az állambiztonsági iratok alapján rendkívül sikeresen épült be a szervezetbe. A politikai vezetés számára transzparenssé vált MIOK működése során állandósultak a személyes konfliktusok, egymást jelentették fel a vezetőségi tagok. Az iratok alapján meglehetősen korrump rendszer épült ki, nagyban folyt a zsidó értékek kiárusítása, a szociális hálózat üzemeltetésére kapott állami és külföldi pénzek elsíbolása. Mindezt az állam elnézte, mert biztosítottnak látta, hogy a MIOK megnyilvánulásaiban követi az ország Izrael-ellenes, anticionista politikáját, és visszaszorítja az időnként felbukkanó ellenzéki hangokat vagy ifjúsági szerveződéseket.

Mann Jolán: *A hatalom árnyékában – Sinkó Ervin életművének irodalomtörténeti helye*

Sinkó Ervin (1898–1967) a 20. századi Európa meghatározó ideológiai diskurzusainak szenvedélyes hangú résztvevője, akinek írói sorsában a kisebbségi lét, az emigrációs sors, a zsidó identitás, a baloldali politikai elkötelezettség játszottak meghatározó szerepet. Sinkó az

évtizedeken át tartó teljes társadalmi, kulturális elszigeteltségben élő ellenzéki értelmiségiből a második világháború után az újjászerveződő (jugoszláv) hatalom reprezentánsává vált. Az anyaországi magyar irodalmi életből a két világháború között és a háború után is kiszorulva évtizedeken keresztül nagy hatással volt a határon túli magyar irodalmakra (kolozsvári Korunk, újvidéki Új Symposion), a külföldi hungarológiai tanszékek közül szakmai szempontból a legjelentősebbek között számon tartott újvidéki hungarológiai tanszék megalapítójaként pedig a vajdasági magyar kulturális élet máig ikonikus alakja. Az időlegesen – Miroslav Krleža támogatásának köszönhetően – még a horvát irodalmi kánonba is bekerült magyar író ma egy nemzedék (tudatos) hipokriziseinek, önáltatásainak, elhallgatásainak képviselőjeként tartja számon a horvát irodalmi köztudat (Stanko Lasić). A magyar irodalomtörténet számára ezen kívül szenvedélyes hangú esszéi, továbbá regényei, naplói tarthatnak számot olvasói érdeklődésre, az utóbbiakban hiánypótló módon dolgozott fel történelmi témákat – az *Optimisták* című regényében a Magyarországi Tanácsköztársaság eseményeit, a *Tizennégy nap* című regényében Sallai Imre és Fürst Sándor statáriális perét és kivégzését. Legmaradandóbb alkotása azonban mindennek előtt az *Egy regény regénye* című műve, melyben a sztálini Szovjetunió terrorjáról kapunk személyes hangú beszámolót.

Patonai Anikó Ágnes: *Hattyúk és a hatalom*

A második világháború után lezajló kommunista hatalomátvétel a magyarországi táncművészet addigi alakulásának irányát is megváltoztatta. Nem csak a képzést alakították át (megszüntetve Nádasi addigi iskoláit), hanem az operaházi repertoárt is: az addigi műsorrendet meghatározó, európai viszonylatban korszerűnek tartott (egyfelvonásos) darabokat törölték, helyettük a szocialista realizmus esztétikai elveinek megfelelő, hosszabb dramobalettek, illetve a korábban nem játszott klasszikus darabok kerültek színre. Az előadás arra tesz kísérletet, hogy bemutassa, mely darabokat találták politikailag, ideológiailag megfelelőnek, hogyan működött a szocialista esztétika a tánc, elsősorban a klasszikus balett területén, felhasználták-e az operai előadásokat reprezentatív célokra, és ha igen, hogyan; illetve milyen keretek között zajlott mindez az 1950-es évek első felében.

Rainer M. János: *Önéletrajzi reprezentáció és hatalmi diskurzus – „századosok” és önéletrajzaik*

A „Századosok” című projekt egy jól körülhatárolható középosztályi csoport, az 1939 januárjában a Ludovika Akadémián felavatott honvédtisztek háború utáni sorsát vizsgálja. A háború és fogság túlélői az 1940-es évek végére elvesztették középosztályi státuszukat és meglehetősen alacsony pozíciókba süllyedtek. Az erőltetett hadseregfejlesztés és kezdődő hidegháború éveiben azonban mint tartalékos tisztek, a hadsereg tartalékát képezték. Az ötvenes évek elején valamennyiüknek önéletrajzot kellett írni. Az előadás fő kérdései: hogyan konstruálták életútjukat a „századosok” az őket marginalizáló hatalom számára? Milyen beilleszkedési, részvételi illetve rejtőzködő stratégiák tűnnek ki szövegeikből? Kitekintésként az előadást néhány következtetés zárja e stratégiák és taktikák érvényesüléséről.

Rajnai Edit: *„Theaterordnung”. A színjátszás lehetőségei az 1850-as években*

Az 1850-es évek szintársulatainak számáról és létszámáról összegyűjthető adatok arra a törésre utalnak, amelyet az 1848–49-es szabadságharc, majd a Bach-rendszer fokozott hatalmi felügyelete okozott. A színházat és a színjátszást mint a nyilvánosság egyik lehetséges fórumát az osztrák belügyminisztérium a *Színházi rendszabállyal*, a *Theaterordnung* ggal vonta be a hatalmi ellenőrzés alá. A magyar nyelvű hivatásos színjátszás a számbeli visszaesés ellenére ismét – akárcsak az 1790-es években, majd a reformkorban – kiemelt feladatot kapott: a nyelvi-kulturális regzisztencia hasonló helyzetbe emelte vissza, mint amelyet az 1840-es évekig elfoglalt.

Az 1850-es évek elejének közönsége többféleképpen használhatta tiltakozásra a színházat és az előadásokat. Egyrészt a nyilvános demonstráció tereként és alkalmaként, másrészt az „összeverődő” közönséget a színjáték verbális és nemverbális elemeiben rejlő lehetőségek is tiltakozó közösséggé formálták. A demonstrációkon túl a Bach-rendszer korlátozó intézkedései, a színjátszáshoz kapcsolt nemzeti és politikai feladatkör együttesen alakították a korszak repertoárját. A spontán véleménynyilvánítások, vagyis a színjátszás és a színházi tér sajátos használata azonban nem volt és nem is lehetett alapja a megbízható, rendszeres színházi működésnek. A színjátszáshoz újra hozzákapcsolt feladatkörök, illetve a demonstratív színpártolás ideiglenes, esetleges volt, nem teremtették meg a színügytámogatás állandó forrásait. Az ellenállás a színházi vállalkozások számára tehát alkalmoszerű lehetőség, az újrászerveződő társulatok és az őket fogadó városok többnyire már az 1850-es évek elején visszazökkentek az előző évtized működési rendszerébe.

Somlai Katalin: *Go West! A nyugati ösztöndíjpolitika diskurzusai az 1960-as – 1970-es évek Magyarországon*

A hatvanas évek elejétől fokozatosan kinyíltak a népi demokratikus Magyarország korábban egy bő évtizeden át szinte hermetikusan lezárt határai. A szomszédos “baráti” országok mellett indokolt esetben és szigorú korlátozások mellett egyre többen indulhattak nyugat felé is rokonlátogatásra, turistaként, munkavállalóként, üzleti- vagy tanulmányúton. 1970-ben már 1274 magyar kutató tölthetett bilaterális egyezmények keretében vagy személyes meghívás révén ösztöndíjjal 4494 hónapot a világ azon felén, melyet a szocialista tömbből nézve politikai ellenségnek és modernizációs ellenfélnek tekintettek. Az állampárt, az állambiztonság, az államigazgatás valamint a szakértelmiség lobbijainak a nyugati ösztöndíjpolitikáról folytatott diskurzusai révén az előadás bemutatja, hogy a speciális csoportérdekek a világpolitikai adottságok, a politikai és gazdasági szükségszerűségek közepette miként fonódtak össze egy közös argumentációba a kapitalista országokkal kialakítandó kulturális és tudományos kapcsolatok intenzív fejlesztése mellett.

Szegő Iván Miklós: *Az elit és a hatalom viszonya. Történelmi, filozófiai és társadalomtudományi megközelítések.*

A modern definíció szerint az elit nem a legkiválóbb személyek összessége, hanem Lengyel György szerint azokról van szó, akiknek módjukban áll személyes döntésükkel és véleményükkel befolyásolni a társadalmi újratermelési folyamatokat. Elitekről (illetve hasonló fogalmakról) már Platón és Arisztotelész is írt. Platón a politikai változást azzal magyarázta, hogy a hatalmon lévők (tulajdonképpen az elitek) meggyengülnek. A modern elitelméletek megalapozója, az olasz Pareto is írt hasonlóról, amikor az elitek körforgását elemezte. Egy másik klasszikus, Michels a demokratikus szervezetek belső antidemokratizmusára irányította rá a figyelmet. Az elitelméletektől függetlenül, Max Weber kettéválasztotta a hatalmat és az uralmat. Így a legmodernebb megközelítések szerint nem egyetlen hatalmi elit létezik (ahogy C. W. Mills vélte), hanem funkcionálisan és strukturálisan megosztott csoportokról van szó. Érdekes, hogy kell-e egységes elit a hatékony kormányzáshoz. A jelenleg adható válasz: nem ideológiailag egységes, hanem konszenzuálisan egységes elit kell. Ez nem azt jelenti, hogy maga az elit egységes szerkezetű, hanem azt, hogy a különböző, megosztott elitcsoportok a közös játékszabályokban képesek megegyezni. Nem értenek egyet mindenben, de elfogadják a döntéshozatal szabályait, és képesek konszenzusra jutni az alapkérdésekben.

Tabajdi Gábor: *A hatalom megjelenése a kereszténydemokrata hagyományban (1945-1989)*

Vizsgálatom célja kettős. Elsődleges kérdésem, hogy miként viszonyult az alapvetően nyugat-európai, a demokratikus berendezkedések bázisán nyugvó eszmerendszer a második világháború utáni magyar realitáshoz, a kiépülő szovjet típusú rendszerhez, annak különböző alakváltozatához. Ennek kapcsán a hatalommal kapcsolatos elképzeléseket mutatom be az 1945 utáni kereszténydemokrata ideológiában, programokban, stratégiai gondolkodásban. Másrészt egyéni sorsok, pályaképek felvázolásával azt kívánom elemezni, hogy milyen személyes magatartásminták jellemezték e hagyomány reprezentánsait a korszakban. Különösen a „modus vivendi”, a „dialógus”, a „békés egymás mellett élés” jegyében a hatvanas évektől megfogalmazott elképzeléseket, cselekvési módokat és attitűd-skálát mutatom be. Végül soron arra keresem a választ, hogy a pártállami hatalom nyílt megjelenési formái (reprezentációja) és rejtett üzenetei milyen hatással voltak a kereszténydemokrata hagyományra.

Tamási Balázs: *Uralkodók és Velence szolgálatában: Don Jichak Abravanel politikai pályája és állameszméje*

Don Jichak Abravanel (1437-1508) az európai zsidóság korabeli történetének egyik legmeghatározóbb és legbefolyásosabb személyisége. Politikai karrierje önmagában rendkívülinek mondható: előbb V. Alfonz portugál király kincstárnoka, később a nápolyi király alkalmazásában áll és élete utolsó éveiben pedig a Velencei Köztársaságnak tesz jószolgálatokat. Személyes sorsának és karrierjének alakulása szervesen összefügg a zsidók Spanyolországból és Portugáliából való kiűzetésével, amelynek következtében neki és családjának is menekülnie kell. A megpróbáltatások ellenére Abravanel nem csak megőrzi szakmai hírnevét, de eközben tudósként is nagyot alkot. Szentírási magyarázataival, filozófiai és apologetikai műveivel már kortársai szemében komoly elismertséget szerez. A héber Szentíráshoz írt kommentárjában elszórta gondolatokat találunk többek között a hatalom általa ideálisnak vélt formájáról. Előadásomban Abravanel politikai életútját és az abból egyértelműen következő állameszmét veszem górcső alá. Emellett röviden kitekintek Abravanel gondolatainak és életművének velencei „utóéletére”, amely utóbbit egy 1629-ben kiadott és Könyvtárunk által őrzött héber régi könyv rövid ismertetésével illusztrálok.

Ungváry Krisztián: *Hatalom, manipuláció és a magyarországi németek elűzése 1946-ban*

A magyarországi német lakosság integrációja sokáig sikertörténetnek tűnt. A németiség asszimilációs vesztesége a XX. század első felében megközelítette a 20%-ot, ennek ellenére 1938-ig nem jöttek létre harcias és teljes autonómiát követelő német politikai csoportok. A magyarországi németek elűzésének ideológiai előkészítése az 1930-as években már megkezdődött. A második világháború után kézenfekvőnek tűnt, hogy ők játszhatják el a "bűnbak" szerepét. Emellett azonban fontos volt az is, hogy a hatalmon lévők azt kommunikálják, hogy a svábok ugyan megérdemlik sorsukat, de a kitelepítésért mégis a nagyhatalmak felelősek és nem Magyarország. Ez a szemléletmód, pontosabban annak második fele a történetírásban is tetten érhető és a mai napig meghatározza az ezzel kapcsolatos közbeszédet.

Vasné Tóth Kornélia: *Világi és egyházi reprezentáció, hatalmi szimbolika az ex libriseken*

Az ex libriseken kezdetben a nemesi családokat reprezentáló címer szerepeltetése, ún. néma, felirat nélküli könyvjegyek használata a legjellemzőbb. A címerek maguk is tulajdonjegyként funkcionáltak, a címet helyezték zászlóra, pecsétre, adománylevelekre, és ex librisként funkcionálva könyvekbe. Főurak, főpapok, magas rangú katonák engedhették meg maguknak, hogy réz- vagy fémestű mesterekkel tulajdonosi voltukat jelző kis vignettát készíttessenek könyvtárukba. Ilyen módon a címerek mint felségjelvények – az egyházi, főúri hatalom reprezentálóiaként – bekerültek a bibliofília fogalomkörébe. Kiemelendők itt a

közyűjtemények alapjait megvető főurak, főpapok ex librisei, melyek közvetve már egy intézmény reprezentálóivá is váltak. Külön tárgyalandók emellett az egyházi heraldika elemei. Az ex libriseken a címer mellett a későbbiekben jelentek meg feliratok: a tulajdonos neve, rangja, bizonyos személyeknél jelmondatok és egyéb szövegek, főként latin nyelven. A XIX. század második felétől, különösen a századfordulótól a heraldikus ex librisek készítése fokozatosan visszaszorult, elterjedt a magyar nyelvűség és a foglalkozásra utaló jelképek használata. A modern ex libris önálló grafikai lapként fokozatosan elszakadt a könyvtől, a könyvgyűjtő, bibliofil embertől, másrészt a nemesi címet jelölő, hatalmi reprezentációs szerepétől is. Ma már csak elvétve találkozunk címerábrázolással, jórészt archaizáló elemként. Az előadás e folyamat főbb állomásait mutatja be, olyan hírességek ex libriseinek bemutatásával mint Istvánffy Miklós, Nádasdy Ferenc, Esterházy Pál, Zrínyi Miklós, Bánffy Dénes, Kollonitz Zsigmond és László, Klimó György, Festetics György, Széchényi Ferenc, Teleki Sámuel stb.

Vesztróczy Zsolt: Kritikus vagy mameluk? A dualista kormányzat és a parlament működése Mikszáth Kálmán írásai alapján

Mikszáth Kálmán az 1880-as években újságíróként gyakran foglalkozott a dualista kormányzat és parlament működésével. Bár 1887-től 1910-ben bekövetkezett haláláig parlamenti képviselőként is tevékenykedett, különféle írásaiban továbbra is gyakran kerültek felszínre különböző politikai témák. Bár ő is a mamelukoknak csúfolt kormánypárti képviselők közé tartozott, ennek ellenére nemcsak az ellenzék, hanem a hatalmat gyakorló Szabadelvű Pártot és a kormányt is számos alkalommal pellengérré állította. Írásai meglehetősen autentikusak, hiszen újságíróként, majd parlamenti képviselőként testközelből ismerhette meg a dualista politikai rendszer mechanizmusának működését. Előadásomban Mikszáth parlamenti tárgyú írásain keresztül szeretném bemutatni a dualista országgyűlés és a kormányzat működését.

Visy Beatrix: A hatalom pozíciója és ábrázolása a kortárs magyar irodalom szegénység-narratíváiban

A szegénységnek, nyomornak irodalmi reprezentációiban nemcsak a társadalmi különbségek, vagy az egyes ember vagy embercsoport elesettsége, – antropológiai, szociológiai – kiszolgáltatottsága, s ezek okainak, összefüggéseinek megmutatása tűnik kitüntetett szerzői és értelmezői szempontoknak, hanem legalább ugyanekkora hangsúllyal tárgyalhatók a hatalmi centrum és a perifériára szorult rétegek, közegek, emberek egymáshoz való viszonya, az alá-fölérendeltségi relációk működési mechanizmusai és ennek megtapasztalása, érzékelése a szegénységben, nyomorban élők szemszögéből. Előadásom egyfelől az (állami, irányító) hatalom szegények életében való jelenlétét és/vagy láthatatlanságát, a szegény rétegekhez való viszonyát, társadalmi felelősségvállalásának, problémakezelésének kérdéseit, illetve a társadalmi perifériára szorult közegek (felsőbb) hatalomról alkotott képét, az irányító rétegekről való gondolkodását, beszédmódját vizsgálja a közelmúlt és a kortárs irodalom néhány (Tar Sándor, Borbély Szilárd, Kiss Tibor Noé) szegénység-narratívájában. Mindezek kapcsán az is fontosnak tűnik, hogy a legnagyobb és áthidalhatatlannak tűnő távolságok mellett és „helyett” milyen, a kisebb közösség (család, utca, falu) életét jellemző és működtető – a kis emberek számára közvetlenebbül megtapasztalható – hatalmi, hierarchikus mintázatok működnek.

Propagandaanyagok

1. plakát

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR TUDOMÁNYOS ÜLÉSSZAK

**A HATALOM REPREZENTÁCIÓI,
HATALMI DISKURZUSOK.
(A HATALOM MEGJELÉNÍTÉSI FORMÁI
A TUDOMÁNYOKBAN ÉS MŰVÉSZETEKBE)**

2015. NOVEMBER 25-26., VI. EMELETI ELŐADÓTEREM

2015. NOVEMBER 25. SZERDA

11.00 – BOKA LÁSZLÓ tudományos igazgató köszöntője

I. SZEKCIÓ: (ÖN)MEGVALÓSÍTÁS, (ÖN)REPREZENTÁCIÓ (ELNÖK: BIRÓ CSILLA)

11.10-11.40 – PLENÁRIS ELŐADÁS – KECSKEMÉTI GÁBOR (MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Irodalomtudományi Intézet): *Hatalom és értelmiség: kora újkor perspektívák*

11.40-12.00 – ZSUPÁN EDINA: Naldó Naldi De laudibus Augustae Bibliothecae című művének új műfaji megközelítése, forrásai

12.00-12.20 – TAMÁSI BALÁZS: Uralkodók és Velence szolgálatában: Don Jichak Abravanel politikai pályája és állameszméje

12.20-13.40 HOZZÁSZÓLÁSOK, KÁVÉSZÜNET

13.40-14.00 – BIRÓ CSILLA: Esterházy Pál nádorrá választása és Magyarország rendjének „érzelmei”

14.00-14.20 – HENDE FANNI: Az uralkodó-bonvivőnőn elhangozott készítőbeszéd mint politikai reprezentáció

14.20-14.40 – GARADNAI ERIKA: A hitvita mint a főúri reprezentáció eszköze a 17. században

14.40-15.00 HOZZÁSZÓLÁSOK, KÁVÉSZÜNET

II. SZEKCIÓ: ELNYOMÁS ÉS ELLENÁLLÁS, POLITIKA ÉS ELLENZÉK A 19. SZÁZADBAN (ELNÖK: BOKA LÁSZLÓ)

15.00-15.30 – PLENÁRIS ELŐADÁS – TAKÁTS JÓZSEF (Pécsi Tudományegyetem, Klasszikus Irodalomtörténeti és Összehasonlító Irodalomtudományi Tanszék): A Buda halála politikája

15.30-15.50 – ELBE ISTVÁN: *Hazafi és/vagy hazadúló. Egy sajtóper története a Kossuth-traktátum tükrében*

15.50-16.10 – RAJNAI EDIT: „Theaterordnung”. A színháztudás lehetőségei az 1850-es években

16.10-16.30 – ILLYÉS BOGLÁRKA: Francia opera és magyar önreprezentáció. Massenet Heródiásának budapesti díszelőadása az 1885-ös Országos Kiállítás kontextusában

16.30-16.50 – VESZTRÓCZY ZSOLT: Kritikus vagy mameluk? (A dualista kormányzat és a parlament működése Mikszáth Kálmán írásai alapján, 1881-1910)

16.50 HOZZÁSZÓLÁSOK

NOVEMBER 26. CSÜTÖRTÖK

III. SZEKCIÓ: HATALOM ÉS TÁRSADALOM; DISKURZUSAIK A 20. SZÁZAD MÁSODIK FELÉBEN MAGYARORSZÁGON (ELNÖK: RAINER M. JÁNOS)

9.30-10.00 – PLENÁRIS ELŐADÁS – STANDEISKY ÉVA (történész, az MTA doktora, címzetes egyetemi tanár): *A hatalom kapui. Értelmiségiek közzerepben*

10.00-10.20 – SZEGŐ IVÁN MIKLÓS: Az elit és a hatalom viszonya. Történelmi, filozófiai és társadalomtudományi megközelítések

10.20-10.40 – UNGVÁRY KRISZTIÁN: *Hatalom, manipuláció és a magyarországi németek eltűnése 1946-ban*

10.40-11.00 – RAINER M. JÁNOS: Önéletrajzi reprezentáció és hatalmi diskurzus – „századosok” és önéletrajzaik

11.00-11.20 HOZZÁSZÓLÁSOK, KÁVÉSZÜNET

11.20-11.40 – SOMLAI KATALIN: *Go West! A nyugati ösztönös-politika diskurzusai az 1960-as-1970-es évek Magyarországon*

11.40-12.00 – LÉVÁRT ANDRÁS: *Az egyesített zsidó hitközség és a hatalom 1956 után*

12.00-12.20 – FÖRSI LÁSZLÓ: *A művészet, mint a hatalom kritikája. A kaposvári Marat/Sade és a kultúrpolitika*

12.20-12.40 – TABAJDI GÁBOR: *A hatalom megjelenése a kereszténydemokrata hagyományban (1945-1989)*

12.40-14.00 HOZZÁSZÓLÁSOK, KÁVÉSZÜNET

IV. SZEKCIÓ: A HATALOM (LE)NYOMATAI (ELNÖK: VISY BEATRIX)

14.00-14.20 – GOLUB XÉNIA: *Szláv antikvárnék és szerb possessoraik*

14.20-14.40 – VASNÉ TÓTH KORNÉLIA: *Világi és egyházi reprezentáció, hatalmi szimbólika az ex libriseken*

14.40-15.00 – CSILLAG KATALIN: *Hatalom és fotográfia*

15.00-15.20 – PATONAI ANIKÓ ÁGNES: *Hattyúk és a hatalom*

15.20-15.30 HOZZÁSZÓLÁSOK, KÁVÉSZÜNET

15.30-15.50 – KÖTÉL EMŐKE: *Örkény és a mindenkor hatalom – a kezdeti novelláktól az egyperecesekig*

15.50-16.10 – RÓZSAFALVI ZSUSZANNA: *Individuum – kollektívum – hatalom. Cseres Tibor: Öseink kertje, Erdély*

16.10-16.30 – VISY BEATRIX: *A hatalom pozíciója és ábrázolása a kortárs magyar irodalom szegénységparatizálásban*

16.30-16.50 – MANN JOLÁN: *A hatalom ábrnyékában – Sinkó Ervin életművének irodalomtörténeti helye*

16.50-17.00 – HOZZÁSZÓLÁSOK, KÁVÉSZÜNET

17.00-tól – FÖLDESI FERENC: *A háború reprezentációja. Susan Philipsz: War Damaged Musical Instruments (Pair). (Egy hanginstalláció Bécsből)*

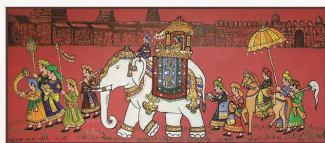
17.30 zÁRSZÓ

Budavári Palota F. ételút | 1014 Budapest, Szent György tér 4-5-6 | +36 1 232 3510 | pr@oszk.hu | oszk.hu | facebook.com/nemzetikonyvtar | twitter.com/nemzetikonyvtar

2. szórólap

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR TUDOMÁNYOS ÜLÉSSZAK

A HATALOM REPREZENTÁCIÓI,
HATALMI DISKURZUSOK.
(A HATALOM MEGJELENÍTÉSI FORMÁI
A TUDOMÁNYOKBAN ÉS MŰVÉSZETEKBE)

2015. NOVEMBER 25-26., VI. EMELETI ELŐADÓTEREM

2015. NOVEMBER 25. SZERDA

11.00 – **BOKA LÁSZLÓ** tudományos igazgató
köszöntője

**I. SZEKCIÓ: (ÖN)MEGVALÓSÍTÁS,
(ÖN)REPREZENTÁCIÓ
(ELNÖK: BÍRÓ CSILLA)**

11.10-11.40

– **PLENÁRIS ELŐADÁS –**

KECSKEMÉTI GÁBOR (MTA

Bölcsészettudományi Kutatóközpont,
Irodalomtudományi Intézet): *Hatalom és
értelmiség: kora újkori perspektívák*

11.40-12.00 – **ZSUPÁN EDINA:** *Naldo Naldi
De laudibus Augustae Bibliothecae című
művének új műfaji megközelítése, forrásai*

12.00-12.20 – **TAMÁSI BALÁZS:** *Uralkodók
és Velence szolgálatában: Don Jichak Abravanel
politikai pályája és állameszméje*

12.20-13.40 **HOZZÁSZÓLÁSOK,
EBÉDSZÜNET**

13.40-14.00 – **BÍRÓ CSILLA:** *Esterházy Pál
nádorrá választása és Magyarország rendjeinek
„érzelmei”*

14.00-14.20 – **HENDE FANNI:** *Az uralkodó-
bevonuláson elhangzott köszöntőbeszéd mint
politikai reprezentáció*

14.20-14.40 – **GARADNAI ERIKA:**

*A hitvita mint a főúri reprezentáció eszköze
a 17. században*

14.40-15.00 **HOZZÁSZÓLÁSOK,
KÁVÉSZÜNET**

**II. SZEKCIÓ: ELYNOMÁS ÉS ELLENÁLLÁS,
POLITIKA ÉS ELLENZÉK A 19. SZÁZADBAN
(ELNÖK: BOKA LÁSZLÓ)**

15.00-15.30

– **PLENÁRIS ELŐADÁS –**

TAKÁTS JÓZSEF (Pécsi Tudományegyetem,
Klasszikus Irodalomtörténeti és
Összehasonlító Irodalomtudományi Tanszék):
A Buda halála politikája

15.30-15.50 – **ELBE ISTVÁN:** *Hazafi és/vagy
hazaáruló. Egy sajtóper története a Kossuth-
irattár tükrében*

15.50-16.10 – **RAJNAI EDIT:**
*„Theaterordnung”. A színháztársaság lehetőségei
az 1850-es években*

16.10-16.30 – **ILLYÉS BOGLÁRKA:** *Francia
opera és magyar önreprezentáció. Massenet
Heródiásának budapesti díszelőadása az
1885-ös Országos Kiállítás kontextusában*

16.30-16.50 – **VESZTRÓCZY ZSOLT:** *Kritikus
vagy mameluk? (A dualista kormányzat és a
parlament működése Mikszáth Kálmán írásai
alapján, 1881-1910)*

16.50 **HOZZÁSZÓLÁSOK**

NOVEMBER 26. CSÜTÖRTÖK

**III. SEKCIÓ: HATALOM ÉS TÁRSADALOM:
DISKURZUSAIK A 20. SZÁZAD MÁSODIK
FELÉBEN MAGYARORSZÁGON (ELNÖK:
RAINER M. JÁNOS)**

9.30-10.00

– PLENÁRIS ELŐADÁS –

STANDEISKY ÉVA (történész, az MTA doktora, címzetes egyetemi tanár): *A hatalom kapui. Értelmiségek közszerepben*

10.00-10.20 – SZEGŐ IVÁN MIKLÓS: *Az elit és a hatalom viszonya. Történelmi, filozófiai és társadalomtudományi megközelítések.*

10.20-10.40 – UNGVÁRY KRISZTIÁN: *Hatalom, manipuláció és a magyarországi németek elűzése 1946-ban*

10.40-11.00 – RAINER M. JÁNOS: *Önéletrajzi reprezentáció és hatalmi diskurzus – „századosok” és önéletrajzaik*

11.00-11.20 HOZZÁSZÓLÁSOK, KÁVÉSZÜNET

11.20-11.40 – SOMLAI KATALIN: *Go West! A nyugati ösztöndíj-politika diskurzusai az 1960-as – 1970-es évek Magyarországn*

11.40-12.00 – LÉNÁRT ANDRÁS: *Az egyesített zsidó hitközség és a hatalom 1956 után*

12.00-12.20 – EÖRSI LÁSZLÓ: *A művészet, mint a hatalom kritikája. A kaposvári Marat/Sade és a kultúrpolitika*

12.20-12.40 – TABAJDI GÁBOR: *A hatalom megjelenése a kereszténydemokrata hagyományban (1945-1989)*

12.40-14.00 HOZZÁSZÓLÁSOK, EBÉDSZÜNET

**IV. SEKCIÓ: A HATALOM (LE)NYOMATAI
(ELNÖK: VISY BEATRIX)**

14.00-14.20 – GOLUB XÉNIA: *Szláv antikváink és szerb possessoraik*

14.20-14.40 – VASNÉ TÓTH KORNÉLIA: *Világi és egyházi reprezentáció, hatalmi szimbolika az ex libriseken*

14.40-15.00 – CSILLAG KATALIN: *Hatalom és fotográfia*

15.00-15.20 – PATONAI ANIKÓ ÁGNES: *Hattyúk és a hatalom*

15.20-15.30 HOZZÁSZÓLÁSOK, KÁVÉSZÜNET

15.30-15.50 – KÖTÉL EMŐKE: *Örkény és a mindenkori hatalom – a kezdeti novelláktól az egypercesekig*

15.50-16.10 – RÓZSAFALVI ZSUZSANNA:

Individuum – kollektívum – hatalom. Cseres Tibor: Őseink kertje, Erdély

16.10-16.30 – VISY BEATRIX: *A hatalom pozíciója és ábrázolása a kortárs magyar irodalom szegénység-narratíváiban*

16.30-16.50 – MANN JOLÁN: *A hatalom árnyékában – Sinkó Ervin életművének irodalomtörténeti helye*

**16.50-17.00 – HOZZÁSZÓLÁSOK,
KÁVÉSZÜNET**

17.00-tól – FÖLDESI FERENC: *A háború reprezentációja. Susan Philipsz: War Damaged Musical Instruments (Pair). (Egy hanginstalláció Bécsből)*

17.30 ZÁRSZÓ

BIBLIOTHECA NATIONALIS HUNGARIAE

A MAGYAR
TUDOMÁNY ÜNNEPE

Budavári Palota F épület | 1014 Budapest, Szent György tér 4-5-6

+36 1 232 3510 | pr@oszk.hu | oszk.hu

facebook.com/nemzetikonyvtar | twitter.com/nemzetikonyvtar

A konferencia részletei az OSZK honlapján:

<http://www.oszk.hu/rendezvenyek/hatalom-reprezentacioi-hatalmi-diskurzusok>